Andere Tijden

in onderwijs en opvang

Een samenwerking van VOS/ABB, MOgroep Kinderopvang, Het Kinderopvangfonds en BOinK

THEMA

Hoe krijg je draagvlak voor andere tijden?

Steeds meer scholen oriënteren zich samen met hun kinderopvangpartners op een andere indeling van de schooldag. Of ze hebben de voorkeur voor een nieuw tijdenmodel al gemaakt en staan voor de vraag hoe ze de voorbereiding gaan aanpakken. Het verkrijgen van draagvlak onder ouders, leerkrachten en omgeving is daarbij cruciaal. Hoe pakten schoolbesturen en schoolleiders die recent zijn overgestapt dat aan? Hoe organiseert een schoolbestuur de discussie over andere schooltijden in zijn organisatie? We vroegen het aan twee scholen die recentelijk zijn overgestapt en een schoolbestuur dat midden in een voorbereidingstraject zit.

Praktijkvoorbeeld 1

" Het belangrijkste is durf"; ervaringen van een bestaande school die overgaat naar 5 gelijke dagen.

De Dominicusschool in Rotterdam is afgelopen augustus overgegaan op het 5 gelijke dagen model, met lestijden van 08.15 tot 14.00 uur. Directeur Rob Barendse kijkt tevreden op het hele proces terug. " We hadden twee belangrijke motieven om op een andere tijdsindeling over te gaan. Het eerste was de groei in de taken en verantwoordelijkheden van de leerkrachten, de komst van passend onderwijs en de constatering dat het bestaande lesrooster daar niet meer bij paste. Met een lestijd tot 14.00 heeft de leerkracht nu meer ruimte voor voorbereiding, overleg en oudercontacten en dat komt de onderwijskwaliteit ten goede. Het tweede argument was de lange en rommelige overblijf waar kinderen onrustig van terugkomen. Met de drie lesblokken van telkens 90 minuten is het voor kinderen en leerkrachten overzichtelijk en ontstaat er rust en regelmaat."

In deze Nieuwsbrief

- Thema: Hoe krijg je draagvlak voor andere tijden? Ervaringen uit het land.
- Andere Tijden in Brede scholen
- Masterclasses voorjaar 2010: geef uw voorkeur alvast op.
- Zelf effecten van nieuwe tijden onderzoeken?

Een kort voorbereidingstraject

De overgang naar een ander tijdensysteem is op de Dominicusschool in korte tijd gerealiseerd. In november 2008 werd het besluit door schoolleiding en bestuur genomen en de voorbereiding in gang gezet. Barendse: " Je moet vooraf goed bedenken hoe groot de overgang gaat worden. Voor ons viel dat mee; 95% van onze kinderen blijft over en de leerkrachten aten al met de kinderen in de klas. We hebben een inpandige buitenschoolse opvang en

Activiteiten Andere Tijden in het schooljaar 2009-2010

Laten zien dat het kan (good practices)
- Pilot nieuwe tijden in kleine kernen
- Pilot nieuwe tijden en de brede school
- Ondersteuning Sterrenschool 2.0

Leren van elkaar (kennisdelen)
- Nieuwe masterclasses (voorjaar 2010)
- Regionale masterclasses `5 gelijke dagen' najaar 2009

Enthousiasmeren van onderop (debat)
- Ontwikkeling van een Magazine andere schooltijden, specifiek gericht op leerkrachten
- Verspreiding Argumentenkaart schooltijden en DVD Ouders over schooltijden

boden al naschoolse activiteiten aan samen met de welzijnsstichting. Er bestonden dus al korte lijnen met de samenwerkingspartners.

Bewust geen enquête onder ouders

We hebben de ouders allereerst geïnformeerd via een folder ` Vijf dagen per week naar school'. In twee informatiebijeenkomsten hebben we het model toegelicht en ouders via de MR uitgenodigd op een speciaal emailadres hun reactie te geven en die te motiveren. Dat heeft tot kleine aanpassingen in het voorstelde model geleid, bijvoorbeeld dat we woensdag om 13.30 uitgaan. Het aangepaste model is opnieuw aan de ouders voorgelegd. Na deze twee reactierondes heeft de MR ingestemd met de wijziging in de schooltijden. We hebben er bewust voor gekozen om de ouderraadpleging niet via een enquête te doen, omdat we daar geen goede vorm voor vonden en de keuze voor/tegen ook te simplistisch vonden. Je blijft altijd voor- en tegenstanders houden bij veranderingen, welke route je ook volgt".

Team denkt mee

Het leerkrachtenteam op de Dominicusschool heeft actief meegedacht over de invulling van het concept. " Van begin af aan hebben we helder gemaakt dat we als leiding kozen voor dit model", aldus Barendse, "daarna nodigden we het team uit om mee te denken wat het beste zou werken". Het team was van meet af aan positief, juist ook omdat de overblijfsituatie niet optimaal was en het nieuwe model een verbetering van hun eigen tijdindeling inhield. Het gelijke dagenmodel levert bovendien een aantal extra roostervrije dagen op.

Mijn advies aan scholen:
Wees helder en duidelijk naar je team over de inspraak die je geeft. Leg in de communicatie de nadruk op de voordelen voor de onderwijskwaliteit, de betere tijdsbesteding van de leerkrachten en de rust en regelmaat voor de kinderen. Maar realiseer je ook dat het geen makkelijk proces is voor alle betrokkenen, inclusief jezelf.

Praktijkvoorbeeld 2

" Accepteer dat niet alle locaties meteen mee willen en wees daar tevreden mee"; ervaringen van een schoolbestuur met locaties in middelgrote gemeenten

Stichting Fluenta, PC onderwijs met vijftien locaties in Houten, Nieuwegein, Vianen en IJsselstein wil toe naar het vijf gelijke dagen-model, bijvoorbeeld van 8 tot 2 uur. Algemeen directeur Ben de Jong: "Hier zijn we heel helder in. Dit voornemen komt straks in de beleidsnotitie van het bestuur te staan". Als tijdpad koerst het bestuur op mogelijke invoering vanaf augustus 2011. Wat is de aanpak van Fluenta om dit te realiseren?

Belang van eenduidige informatie

De algemeen directeur: " We zitten nu, november 2009, in de voorlichtingsfase. Voor alle MR-leden, uit team- en oudergeleding, hebben we zojuist een informatieavond achter de rug. Aangezien straks per locatie wordt besloten, koers ik niet alleen op de GMR. Per gemeente waar we locaties hebben, organiseer ik ook voorlichtingsavonden voor alle personeelsleden. Ik ben zelf op alle avonden aanwezig en geef zoveel mogelijk dezelfde informatie. Dat doe ik om een eenduidig beeld van de mogelijke veranderingen neer te zetten. Mijn boodschap aan personeel, ouders en MR is: start de discussie over andere tijden op je eigen locatie"

Argumenten uitwisselen

Op de voorlichtingsbijeenkomsten maakt Fluenta gebruik van de DVD Ouders over schooltijden en de Argumentenkaart Schooltijden. De vraag die de aanwezigen meekrijgen is: wat zijn op jullie school de

belangrijkste argumenten voor ouders en leerkrachten? Dan heb je meteen de discussie op tafel en kun je je ook voorbereiden op vragen en thema's die gaan spelen.

Ambities bijstellen

Oorspronkelijk dacht de Jong aan invoering op alle locaties in één gemeente, maar daar is hij van teruggekomen. "De situatie per locatie loopt te ver uiteen en uiteindelijk valt daar de beslissing (zie kader)". En de tijd gaat ook zijn werk doen. Onze scholen staan in middelgrote gemeenten waar de ontwikkelingen in de richting van nieuwe tijden doorklinken. Er zal snel sprake zijn van een inktvlekwerking".

Ouders

" Het bijzonder onderwijs heeft een speciale band met ouders. Dan is het logisch dat juist wij luisteren naar ouders en inspelen op hun veranderde situatie. Ik wil niet te snel overgaan op een behoeftepeiling, eerst is informatie aan de ouders en kennis van de gevolgen van andere tijden van belang. Die peiling komt later in het besluitvormingsproces".

Team

De Jong verwacht dat de meeste energie gaat zitten in het meekrijgen van de teams. Ook hier geldt: informatie, informatie, informatie. Met name over de gevolgen voor werktijden, pauzes e.d " Ik vermoed dat veel aarzelingen bij leerkrachten zullen voortkomen uit hun individuele omstandigheden. En daar zijn misschien goede oplossingen voor te bedenken".

Tijdpad

Dit jaar neemt Stichting Fluenta de tijd om het draagvlak te creëren. Besluit een school over te gaan op nieuwe tijden, dan is er nog minimaal een schooljaar nodig voor voorbereiding en implementatie.

Praktijkvoorbeeld 3

"Bewuste keuze voor een intensief traject met ouders"; ervaringen van basisschool en kinderopvang in Capelle

In Capelle aan de IJssel hebben de ouders aan de wieg gestaan van de overgang naar andere schooltijden. Op school zitten relatief veel kinderen van ouders die beiden werken. De ouders is in een enquête de keuze uit twee roosters voorgelegd. Een zogenaamd traditioneel rooster en een rooster op basis van het

vijf gelijke dagen model. De respons van ouders was 96 % en daarvan koos 65% voor het continu rooster. Vooraf was afgesproken dat een duidelijke uitslag van de enquête leidend zou zijn. Daarmee was de kogel dus door de kerk. De mening van de ouders zal in de komende jaren op diverse momenten worden gepeild en kan leiden tot aanpassingen in het model.

Motieven

Ook in Capelle heerstte ontevredenheid over het huidige rooster: een scheiding tussen de kinderen die wel of niet overblijven, meerdere haal-en brengmomenten op een dag in een complexe verkeerssituatie .... Er was een duidelijke behoefte aan een dagarrangement dat rust biedt en overzichtelijk is.
De 1000 kinderen van OBS West gaan vanaf zomer 2009 van 8.15 tot 14.15 naar school. Professionals van de kinderopvang eten tussen de middag met de kinderen. Na schooltijd gaan ca. 250 kinderen naar de BSO. Kinderopvang IJsselkids / SWKGroep heeft vorig jaar een visie op het dagarrangement geformuleerd. De uitkomst van de enquête gecombineerd met de beschreven visie zijn leidraad voor de invulling van het nieuwe rooster.

Samen werken aan een eigentijds dagarrangement

De overgang naar andere tijden heeft op WEST geleid tot een intensieve samenwerking met de kinderopvang IJsselkids. Janneke Mossel, regiomanager IJsselkids: "Je werkt samen ten behoeve

van de kinderen en meedenken met elkaar is dan vanzelfsprekend. De voordelen van de nieuwe tijden lopen gelijk op. De school is gebaat bij tevreden ouders en kinderen, de kinderopvang krijgt met de extra BSO-tijd de kans een aantrekkelijker middagprogramma te bieden. We voelen ons gezamenlijk verantwoordelijk voor de rust, ruimte en regelmaat voor alle kinderen van WEST". De beide partners hebben de smaak te pakken. Er is een praktische werkgroep gevormd die verantwoordelijk is voor de middagpauze, een beleidsgroep onderzoekt het gezamenlijke activiteitenaanbod, de relatie met de sportverenigingen en welzijn en het gebruik van ruimtes.

Het personeel

Het personeel van zowel de school als de kinderopvang was in eerste instantie niet echt blij met het nieuwe rooster. Echter iedereen was er wel van doordrongen dat zo'n duidelijke voorkeur van ouders niet genegeerd kan worden. Nu het rooster enkele maanden bestaat is de meeste weerstand weg. En ziet het personeel ook het voordeel. Het is rustiger voor zowel de kinderen, de ouders als het personeel.

Informatie

Wie gaat er over andere schooltijden?

Een schoolbestuur dat de schooltijden in een bepaalde school wil aanpassen zal de ouders èn het team daar nauw bij betrekken en meenemen in het proces. Maar hoe zit het met de formele, wettelijke bevoegdheden? Marion Braat van de Vereniging Openbaar Onderwijs zet ze op een rij:
De Wet medezeggenschap op scholen (WMS) geeft de oudergeleding van de medezeggenschapsraad (MR) het exclusieve instemmingsrecht als het gaat om "het vaststellen van de onderwijstijd" (WMS artikel 13, sub h). Onder deze definitie valt ook het veranderen van de tijden waarop les wordt gegeven. Dit betekent dat als de oudergeleding het niet eens is met de aanpassing van de tijden, het bestuur niet mag doorgaan met het invoeren van de 'andere tijden'. Het bestuur zal in zo'n geval het voorstel moeten aanpassen of met betere argumenten moeten komen om de oudergeleding alsnog te overtuigen. De personeelsgeleding heeft recht op informatie over een voorgenomen besluit om de tijden aan te passen. Het schoolbestuur is verplicht, alvorens definitief over te gaan tot het veranderen van de tijden, het voornemen daartoe voor te leggen aan álle ouders (WMS artikel 15, sub 3).
In vervolg op het besluit om de tijden te veranderen, komen meer medezeggenschaps-kwesties om de hoek kijken. Zo heeft het besluit gevolgen voor de arbeids- en rusttijden van het personeel (artikel 12, sub f) en kan het consequenties hebben voor de wijze waarop voor- en naschoolse opvang worden georganiseerd (artikel 11, sub p)
Er is steeds gesproken over de MR. Indien echter een schoolbestuur de tijden voor al zijn scholen – of voor de meeste daarvan – wil veranderen, gelden dezelfde bevoegdheden, maar die worden in dat geval uitgeoefend door de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR).

Deventer werkt aan integraal kindcentrum

In Deventer werkt men stap voor stap aan de inrichting van Kindcentrum Keizerslanden, een integraal kindcentrum waar kinderen straks van `s ochtends tot `s avonds terecht kunnen om te leren en zich spelenderwijs te ontwikkelen. Op alle werkdagen en ook tijdens de schoolvakanties. De kernpartners – twee scholen, de kinderopvang, de gemeente en een woningcorporatie – werken vanuit een gemeenschappelijke visie aan een dagprogramma met onderwijs en activiteiten dat inhoudelijk en pedagogisch samenhangt. Men werkt toe naar één nieuwe organisatie met eigen personeelsbeleid en financieel beleid en met één managementteam. Daarvoor verkent men nu de mogelijkheden. Dit alles om straks klaar te zijn voor het nieuwe gebouw dat begin 2011 wordt betrokken.

Good practices

- Andere Tijden wil het draagvlak voor nieuwe schooltijden vergroten, met name in het onderwijs. In de maatschappelijke discussie brengt Andere Tijden goede praktijkvoorbeelden in.

Apeldoorn wil Sterrenschool

Leerplein 055 en kinderopvang OOK gaan zich sterk maken om een Sterrenschool in Apeldoorn op te richten. Een school die inspringt op de vraag naar meer flexibiliteit van met name werkende ouders. Waar ouders in overleg met de school vakanties kunnen plannen en de school op haar beurt meer maatwerk voor bijvoorbeeld moeilijk lerende kinderen kan bieden. Het Sterrenschool-concept wordt op dit moment door een groep van scholen en kinderopvangorganisaties verder uitgewerkt tot Sterrenschool 2.0. Meer informatie bij Anouk@argumentenfabriek.nl

Andere Tijden en de brede school

Kunnen we de ontwikkelingen in het brede schoolcircuit en de belangstelling voor nieuwe schooltijden aan elkaar verbinden? Kunnen we de het thema van nieuwe schooltijden hoger op de brede schoolagenda zetten? Dit zijn de vragen waarmee Oberon aan de slag gaat in opdracht van het project Andere Tijden in onderwijs en opvang. Oberon gaat de voorbeelden beschrijven waar de gewenste verbinding al een feit is; er komen een ronde tafelsessie en een brochure Nieuwe tijden in de brede school. Het project moet ertoe leiden dat de twee werelden die elkaar nu nog nauwelijks raken op uitvoerend en bestuurlijk niveau verbonden worden. Ben u een brede school en geïnteresseerd in dit project, neem dan contact op met anderetijdeninonderwijsenopvang@xs4all.nl

Geen `stadse fratsen' in kleine kernen

Het Netwerkbureau Kinderopvang streek 26 nov. jl in Noord Groningen neer om de mogelijkheden van een dagarrangement in kleine kernen te onderzoeken. Andere Tijden was één van de subthema's. Specifieke kenmerken werden in kaart gebracht, zoals de noodzaak van clustering van bso-capaciteit op één school, in één dorp; uiteenlopende behoeftes van ouders (alleenverdieners, werkloos, alleenstaand, tweeverdieners) of de vervoersproblematiek. Algehele conclusie: alleen door coöperatieve samenwerking van alle schoolbesturen en kinderopvang en gemeenten komt een sluitend aanbod tot stand. Er is maatwerk nodig, dat past bij de sociale omgeving en eigen gewoontes, dus geen `stadse fratsen'. De aanpak in Noord Groningen wordt meegenomen in de masterclass Andere tijden in kleine kernen, voorjaar 2010.

Brochure nieuwe tijden

Deze brochure met inleidingen, tijdenmodellen, praktijkvoorbeelden en de Werkagenda van het veld aan de regering, is gratis te bestellen bij Oberon, 030-2306090

Kennisdelen

- Met masterclasses, workshops en trainingen werkt Andere tijden aan de verspreiding van kennis en ervaring met nieuwe schooltijden.
- Onder het motto `leren van elkaar' worden daarvoor ervaringsdeskundige schoolleiders en kinderopvangondernemers aangetrokken

Nieuwe masterclasses

In het voorjaar van 2010 zullen vanuit het project Andere Tijden nieuwe masterclasses worden aangeboden. Maak nu al uw interesse kenbaar door bijgevoegd opgavenformulier in te vullen.

Masterclass 1

Expertmeeting/ronde tafelbijeenkomst Andere Tijden in kleine kernen

In kleine kernen is een keuze voor andere schooltijden direct verbonden met behoud van het voorzieningenniveau en met slimme samenwerkingsconstructies. Ervaringsdeskundigen uit Zeeland, Groningen en Friesland brengen hun oplossingen en aanpak in.

Masterclass 2

Een stap verder... werken aan een aanbod van 7 tot 7

Als je als kinderopvang en onderwijs nu een stap verder wilt zetten en gezamenlijk een volledig dagarrangement wilt aanbieden, hoe pak je dat aan? Hoe verken je de lokale behoefte? Hoe organiseer je de bestuurlijke aansturing? Hoe geef je vorm aan een doorgaande pedagogische lijn? Met input van recent ontwikkelde concepten als de Parapluschool, de Vensterschool van de toekomst en kindercentra in oprichting, verkent u de mogelijkheden.

Masterclass 3

Lokaal aan de slag met andere tijden (lokaal en landelijk aanbod)

Als (potentiële) samenwerkingspartners ontwikkelt u gezamenlijk een vergezicht, oriënteert u zich op diverse tijdenmodellen, verkent u het krachtenveld en ontwerpt u een lokale agenda en plan van aanpak. Bedoeld voor koppels van kinderopvang en basisonderwijs uit één gemeente of regio.

De masterclasses gaan door bij voldoende belangstelling. Bent u geïnteresseerd, vul dan de bijlage: Interesse in masterclasses voorjaar 2010? in en stuur deze op naar anderetijdeninonderwijsenopvang@xs4all.nl.

De locatie van de masterclasses 1 tot en met 3 zal waarschijnlijk weer Utrecht zijn, precieze data (in maart of april 2010) volgen.

Masterclass 5 gelijke dagenmodel: op herhaling bij voldoende animo

Zo'n 60 vertegenwoordigers van scholen en kinderopvangondernemers hebben in november 2009 opnieuw een van de drie masterclasses over het 5 gelijke dagenmodel bezocht. Ditmaal uitgevoerd door VOS/ABB Consulting. Schooldirecteur Peter de Baar (Tilburg) en algemeen directeur Joep Spanjaard (Hilversum) hebben de deelnemers ingewijd in de ins en outs van alle dagen onderwijs van 8 tot 2 uur en de samenwerking met de kinderopvang. De reacties op de bijeenkomsten waren positief. Bij voldoende belangstelling wordt de masterclass dit voorjaar herhaald.
Bent u geïnteresseerd, neem dan voor deze masterclass contact op met Jan Littink, 06-1292 8581, jlittink@vosabbconsulting.nl

---

Stimuleren Debat

- Andere Tijden wil het draagvlak voor nieuwe schooltijden vergroten, met name in het onderwijs. In de maatschappelijke discussie brengt Andere Tijden goede praktijkvoorbeelden in.

Grote belangstelling voor discussiematerialen Schooltijden

Honderden organisaties in het opvang- en onderwijsveld tonen belangstelling voor de discussiematerialen die het project Andere tijden in onderwijs en opvang heeft uitgebracht. De Argumentenkaart Schooltijden en de DVD Ouders over schooltijden hebben in grote getale hun weg naar basisscholen en kinderopvang gevonden. De PO-raad heeft eind september alle schoolbesturen een exemplaar van de Argumentenkaart toegezonden en aanbevolen. De eerste ervaringen met het gebruik ervan komen binnen en zijn positief. Ze blijken het `goede gesprek' over schooltijden met team, ouders, MR en samenwerkings-partners te vergemakkelijken. En dat was precies het doel.

NB. Sommige aanvragers van de materialen hebben bij de betaling géén of een onduidelijk postadres aangegeven. Heeft u besteld maar nog niets ontvangen, neem dan contact op met verzendadres CAOP, Tiny Rompen, 070- 3765921

Beleid: Experimenteerregeling brede scholen

Op de Kindvak, jaarlijkse beurs voor de kinderopvang, heeft staatssecretaris Dijksma stilgestaan bij de school van de toekomst. Het onderscheid tussen opvang en onderwijs zal volgens Dijksma steeds verder achter de horizon verdwijnen en daarvoor in de plaats komt een wervelend aanbod van onderwijs, sport, cultuur en educatie. Ze ziet het als taak van de rijksoverheid om de regelgeving die zo'n samenhangend aanbod in de weg staat, aan te pakken. Ze wil ruimte scheppen om nieuwe dingen uit te proberen zonder knellende regels en bureaucratie. OCW gaat daarvoor een experimenteerartikel in de wet gebruiken. Zie link: http://www.minocw.nl/staatssecretarisdijksma/toespraken/703/speechvanstaatssecretarisdijksmabijkindvak.html

Zelf effecten van nieuwe tijden onderzoeken?

`Dagindeling en opvang' is als één van de vijf thema's gekozen voor de tweede ronde van het programma Onderwijs Bewijs. Onderzoekers en scholen kunnen vanaf 15 februari 2010 samen met eventueel t. derde partijen voorstellen indienen voor het onderzoek naar de effecten van verschillende dag- en jaararrangementen op onderwijsprestaties en welbevinden van de leerlingen.
Essentieel in Onderwijs Bewijs is dat van de ingevoerde vernieuwing eenduidig kan worden vastgesteld of ze gewerkt heeft of niet. Daarom gaat de voorkeur uit naar onderzoeksvoorstellen waarin kan worden getoetst aan een willekeurige controlegroep.
Heeft u nieuwe tijden ingevoerd op uw school en wilt u de effecten ervan onderzoeken, ga dan naar www.onderwijsbewijs.nl. Via de matchingtool kunnen scholen en onderzoekers met elkaar in contact komen. De indieningstermijn sluit op 1 juli 2010.

Media-aandacht voor andere schooltijden

- In Het Onderwijsblad, Aob, 19 september, aandacht voor de praktische facetten van het continurooster.
- Kader Primair, november 09, blad voor schoolleiders, met een uitgebreid thema-artikel over de buitenschoolse opvang; actuele cijfers over de capaciteit, de regelgeving, huisvestingsleidraad BSO.

e.d. Volkskrant 25 nov. 'We kunnen niet meer zonder de brede school', reactie van staatssecretaris Dijksma op critici van haar pleidooi voor de school van de toekomst.

In de volgende Nieuwsbrief

- Lokaal aan de slag met de nieuwe schooldag; ervaringen uit verschillende gemeenten
- Praktijkvoorbeelden
- Advies Taskforce Kinderopvang Onderwijs

Colofon

Anki Duin / 06 – 5393 2036
Projectleider Andere Tijden
In onderwijs en opvang

Aanmelden of afzeggen nieuwsbrief
anderetijdeninonderwijsenopvang@xs4all.nl

Bijlage bij deze nieuwsbrief

- Opgaveformulier: interesse in nieuwe masterclasses in voorjaar 2010?